

आर्थिक टूलकिट उघड झाले

आर्थिक धोरणाने आपला मार्ग चालविल्यामुळे केवळ वित्तीय धोरणच अर्थव्यवस्थेला चालना देऊ शकते

पुलाप्रे बालकृष्णन

भारतीय रिझर्व्ह बँकेचा (आरबीआय) २०२०-२१ चा वार्षिक अहवाल वाचून अर्थतज्ज्ञाला आज आपल्या मध्यवर्ती बँकेची पूर्वापेक्षा जास्त गरज का आहे याचा पुनर्विचार करण्यास प्रवृत्त केले जाते. मग, हे विचार कोणत्या दिशेने वाहण्याची शक्यता आहे? बहुधा असे सूचित करणारे हे असेल की कदाचित आरबीआयला अर्थव्यवस्थेला चालना देण्याच्या सामर्थ्यापेक्षा निःपक्षपाती आणि विश्वासाह माहितीचा स्रोत म्हणून त्याच्या भूमिकेसाठी अधिक इच्छा असणे आवश्यक आहे. पूर्वीची उपस्थिती मुळीच क्षुल्लक नाही, विशेषतः अशा वेळी जेव्हा नागरिक सरकारी एजन्सींच्या स्वातंत्र्याबद्दल साशंक असतात ज्याचा मूळ हेतू त्याच्या प्रभावापासून मुक्त होण्याचा होता, गळा घोटणे सोडून द्या. वार्षिक अहवाल हा एक भव्य दस्तऐवज आहे. त्यात सादर केलेल्या माहितीमुळे आपल्याला हे समजण्यास सक्षम करते की कोणते आर्थिक धोरण अर्थव्यवस्थेला हलवू शकते जरी हे दर्शविते की या कामात आरबीआयची स्वतःची क्षमता सध्या मर्यादित असू शकते. या क्षणी हे अत्यंत महत्वाचे मार्गदर्शन आहे, जरी आरबीआय इतरांप्रमाणेच परिस्थिती वाचू शकत नाही.

एक सुसंगत कथा

वार्षिक अहवालात आम्हाला गेल्या वर्षभरात व्याजदर, महागाई आणि पतपुरवठा या तीन चरांच्या हालचालींची आकडेवारी आढळते. उपयुक्त म्हणजे, काही प्रकरणांमध्ये देशव्यापी लॉकडाऊन जाहीर झाल्यानंतर काही दिवसांनी २७ मार्च २०२० पासून सुरू होणाऱ्या एका वर्षासाठी ही आकडेवारी आहे. म्हणून, तेव्हापासून आपण आपल्या आवडीच्या चरांचा मार्ग शोधू शकतो. ते एकत्रितपणे एक सुसंगत कथा सांगतात.

आणि. ती कथा काय आहे? पहिली गोष्ट म्हणजे, लॉकडाऊनचा नकारात्मक परिणाम टाळण्यासाठी पतधोरणाचा हा एक सक्रिय वापर आहे. आरबीआयने ताबडतोब आपल्या कमांडमधील व्याजदर, रेपो दर, खरं तर एकापेक्षा जास्त कमी केले आणि तेव्हापासून ते कायम ठेवले आहे. मग गुंतवणुकीला प्रोत्साहन देण्यासाठी लक्षित दीर्घकालीन रेपो ऑपरेशन्स (टीएलटीआरओ) द्वारे दीर्घकालीन व्याजदरावर प्रभाव पाडण्यासाठी प्रयत्न केले. रोख राखीव प्रमाण कमी करून रोखता वाढविली. शेवटी, भारत सरकारच्या आपत्कालीन क्रेडिट लाइन गॅरंटी योजनेअंतर्गत उपलब्ध असलेल्या पत हमीच्या अनुषंगाने, 26 तणावग्रस्त क्षेत्रांचा समावेश करण्यासाठी ऑन-टॅप टीएलटीआरओ योजनेचा विस्तार करण्यात आला. हे प्रोत्साहन, उपाय आणि क्रेडिटभोवती फिरणाऱ्या सुरक्षा जाळ्यांचे संयोजन होते. ज्या वेगाने त्याने काम केले त्याबद्दल भारताच्या आर्थिक अधिकारात दोष देता येणार नाही, जो आर्थिक आघाडीवर दिसलेल्या वेगापेक्षा स्पष्टपणे वेगळा होता.

मर्यादित धोरण

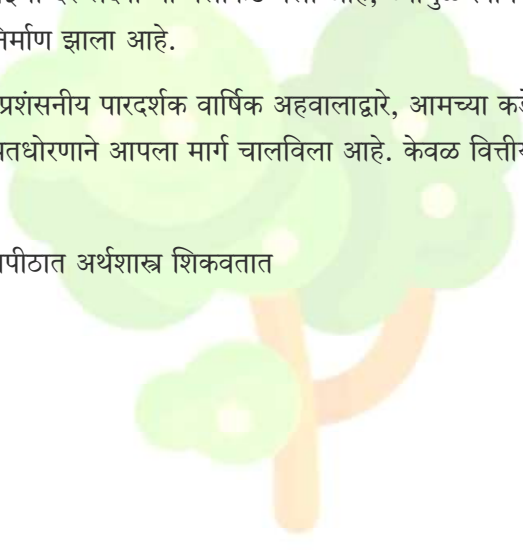
कथेचा दुसरा भाग असा आहे की, या विचारशील आर्थिक धोरणाच्या कृती कर्जाच्या वाढीस चालना देण्यात आणि अशा प्रकारे आर्थिक क्रियाकलाप करण्यात यशस्वी झाल्या नाहीत. पुढील वर्षात पतवाढीचा वेग आणखी मंदावला

आणि उद्योगजगतासाठी जेमतेम सकारात्मक राहिला, हे क्षेत्र बँक पतपुरवठ्यावर अत्यंत अवलंबून आहे. चित्र मिळवण्यासाठी या क्षेत्राला अन्नसलेल्या पतपुरवठ्यात 2020-21 मध्ये केवळ 0.4% वाढ झाली.

हा परिणाम समजून घेण्यासाठी आपल्याला फार दूर शोधण्याची गरज नाही. मध्यवर्ती बँकेच्या व्याजदराच्या कारवाईत कपात केल्याने व्यावसायिक बँक कर्ज दरांवर परिणाम झाला नाही, असे नाही, जे अर्थव्यवस्थेच्या सर्व क्षेत्रांसाठीही कमी झाले. अशा प्रकारे तथाकथित 'ट्रान्समिशन मेकॅनिझम' काम करत असे. हे क्रेडिट वाढीस चालना दिली नाही परंतु जेव्हा एकूण मागणी कोसळली तेव्हा भागांमधून मिळालेल्या अनुभवाच्या प्रकाशात हे पाहिले पाहिजे. लॉकडाऊनमुळे अशी चळवळ सुरू झाली. १९३० च्या दशकात महामंदीचा जागतिक इतिहास आणि २००० च्या दशकात आर्थिक धोरण निष्प्रभ ठरले तेव्हाची मोठी मंदी, कारण किमान शेअर बाजाराबाहेरील गुंतवणूकदारांमध्ये प्राण्यांची भावना मंदीची होती, हे आपण भारतात पाहतो. तथापि, महागाईच्या बाबतीत, आरबीआयने पुन्हा काळजीपूर्वक दस्तऐवज केले, भारताचा अनुभव वेगळा आहे. येथे लॉकडाऊननंतर आणि जागतिक पॅटर्नच्या उलट महागाईचा दर लक्ष्याच्या पलीकडे गेला आहे, ज्यामुळे त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या पतधोरणाच्या क्षमतेवर संशय निर्माण झाला आहे.

आरबीआयचे योगदान, त्याच्या प्रशंसनीय पारदर्शक वार्षिक अहवालाद्वारे, आमच्या कडे आर्थिक टूलकिट उघडे पाडणे आहे. हे स्पष्ट आहे की पतधोरणाने आपला मार्ग चालविला आहे. केवळ वित्तीय धोरणच आता अर्थव्यवस्थेला चालना देऊ शकते.

पुलाप्रे बालकृष्णन अशोक विद्यापीठात अर्थशास्त्र शिकवतात

the_thinking_treet3
THRIVING FOR SUSTAINABLE FUTURE